

Program konference Spirituální a morální rozvoj

Termín konání: 11. října 2025

Místo konání: JABOK, [Salmovská 8, Praha 2](#)

Organizátoři: Česká společnost pro katolickou teologii, z.s.; Pedagogická sekce České křesťanské akademie; Jabok – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická

Program

9:00-9:30 prezence

Blok 1 – Na cestě ke smyslu: mladí lidé, víra a spiritualita

Moderuje: Alice Košárková

9:30-9:50 Ludmila Muchová, Veronika Blažek Iňová: *Spiritualita, posvátno a láska jako cesty k nalezení smyslu*

9:50-10:10 Zdeněk Vojtíšek: *Teorie spirituálního vývoje, konverze a dekonverze*

10:10-10:30 Karel Sládek: *Spiritualita, environmentální zdraví a eco-psychosomatika*

10:30-10:45 Barbora Šmejdivá: *Touha po duchovním růstu jako objekt manipulace a zneužití: Teologická reflexe na základě knih Proměněné sny a Návrat Petry Dvořákové*

10:45-11:00 Mariusz Kuźniar: *Reinterpretace křesťanských hodnot pro současného člověka*

11:00-11:20 **panelová diskuze 1**

11:20-11:30 **přestávka**

Blok 2 – Spirituální péče a péče o spiritualitu

Moderuje: Marcela Roubalová

11:30-11:45 Michaela Sladká: *Porozumění, možnosti a výzvy spirituálního růstu v diagnostických ústavech*

11:45-12:00 René Milfait: *Etický obsah, účinnost a relevance spirituality a spirituální péče v kontextu zdravotní péče*

12:00-12:15 Karolína Burešová: *Prevence duševních onemocnění u dětí a mládeže v sociálně pedagogickém kontextu*

12:15-12:30 Adéla Muchová: *Umění synodálního naslouchání: Na cestě kultivace osobního i společného rozvoje*

12:30-12:40 Alice Košárková: *Aspekty spirituality a způsob uchopení víry jako možné východisko morální orientace mladých lidí*

12:40-13:00 panelová diskuze 2

13:00-14:00 oběd

Blok 3 – Výchova a víra mezi rodinou, školou a církví

Moderuje: Alice Košárková

14:00-14:15 Andrea Blaščíková: *Výchova k rozvážnosti: keď sa vidieť a konať učíme spolu*

14:15-14:30 Marcela Roubalová: *Vliv rodinného prostředí na náboženskou identitu středoškolské mládeže*

14:30-14:45 Jan Polák: *Jak se Dekalog stal základem zpovědního zrcadla?*

14:45-15:00 Šárka Koflerová: *Spoluutváření budoucnosti náboženské výchovy a katecheze s dětmi školního věku v Diecézi ostravsko-opavské*

15:00-15:15 Michal Kaplánek, Anna Dudová: *Životní vize jako cíl výchovy podle Mario Polla*

15:15-15:30 Zuzana Svobodová: *Vidět a dohlížet, posoudit a určit, jednat a utvářet*

15:30-15:50 panelová diskuze 3

15:50-16:00 vyhlášení soutěže Cena Josefa Zvěřiny

16:00-16:30 raut

Abstrakty konferenčních příspěvků

doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D., Mgr. Veronika Blažek Iňová, Ph.D.

Spiritualita, posvátno a láska jako cesty k nalezení smyslu

Cílem této praktické části spoluautorského příspěvku bude prozkoumat, v jakých kategoriích uvažují dnešní mladí lidé ve věku 15–18 let o spirituálním, posvátném rozměru svého života a zda v něm nacházejí také směr, vedoucí k nalezení smyslu. Pro, v současnosti už pro mnoho lidí spíše nesrozumitelného, vyznění teologického fenoménu posvátna, se autorky rozhodly empirickou část svým respondentům přiblížit pomocí termínů, které jsou vybrané skupině adresátů výzkumu v mnohém srozumitelnější. V rámci interpretativní fenomenologické analýzy budou mít respondenti možnost volby mezi vyplněním elektronického dotazníku s otevřenými odpověďmi a polostrukturovaným rozhovorem. Autorky výzkumu přitom svým respondentům umožní metaforicky přirovnat či symbolicky znázornit jejich pocity spojené s jejich osobní spiritualitou pomocí kategorií, jako je krása, dobro a láska. Respondenti proto budou mít k dispozici slovníček s několika řeckými výrazy pro lásku a stručné vysvětlení termínů krásy a posvátna, z nichž mohou vycházet, při hledání vhodné slovní formulace pocitu bázně, údivu, fascinace a úžasu, často zakoušených ve vztahu k

bližnímu či k Bohu..., a snáze tak vyjádřit svůj způsob přemýšlení o fenoménu, který v teologických vědách nazýváme posvátnem.

doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Ph.D.

Teorie spirituálního vývoje, konverze a dekonverze

Teorie spirituálního vývoje může podle autora referátu přispět k hlubšímu pochopení konverze do radikálního náboženského společenství a může přinést relevantní odpověď na otázku možných psychických a sociálních dispozic k takové konverzi. Další častá otázka, která může být s využitím této teorie zodpovězena, je, zda a případně jak může konvertitovo okolí facilitovat jeho osobnostní a duchovní vývoj tak, aby v jeho dalším náboženském životě slábly počáteční radikálně protestní postoje, typické pro konvertity zvláště do radikálních společenství. Výklad vychází z teorie spirituálního vývoje Jamese W. Fowlera (1940–2015) a přihlíží k jeho akademickým následovníkům.

doc. RNDr. ThLic. Karel Sládek, Ph.D., MBA

Spiritualita, environmentální zdraví a eco-psychosomatika

Přednáška se zaměří na propojení spirituality, environmentálního zdraví a nově se rozvíjejícího oboru eco-psychosomatiky. Ukáže, jak významně působí přírodní ekosystémy – zejména les – na tělesné, duševní i spirituální zdraví člověka. Vychází z poznatků tzv. lesní medicíny a z vědeckých studií o metodě Shinrin-yoku (lesní koupel), které dokládají pozitivní vliv pobytu v přírodě na imunitní systém, snižování stresu, psychickou odolnost a kvalitu života. Přednáška se dotkne také spirituálních a terapeutických aspektů vztahu člověka k přírodě, a možností integrace meditace a kontempace v přírodním prostředí do psychosomatické a zdravotní péče.

ThLic. Bc. Barbora Šmejdová, Ph.D.

Touha po duchovním růstu jako objekt manipulace a zneužití: Teologická reflexe na základě knih Proměněné sny a Návrat Petry Dvořákové

Prostředí církve má být prostorem, v němž se rozvíjí a podporuje duchovní růst člověka. V praxi však můžeme narazit na postoje a přístupy, které tento růst naopak brzdí, deformují nebo zcela znemožňují. Česká spisovatelka Petra Dvořáková se tomuto napětí věnuje ve svých knihách *Proměněné sny* a *Návrat*, v nichž v různých kontextech zachycuje lidskou touhu po hlubším vztahu s Bohem, která se však stává terčem manipulace, psychického nátlaku nebo institucionálně legitimizovaného zneužití. Příspěvek se zaměřuje na analýzu těchto situací z teologického hlediska, pojmenovává klíčové duchovní a antropologické deformace, které v nich vystupují, a hledá možné cesty k obnově důvěry.

ThLic. Mariusz Kuźniar, Th.D.

Reinterpretace křesťanských hodnot pro současného člověka

V současné sekularizované společnosti se tradiční hodnoty – jako autorita, objektivní pravda či náboženství – postupně dostávají na okraj společenského zájmu. Zdá se však, že duchovní senzibilita

u mladé generace přetrvává; proměnil se ovšem jazyk, očekávání i způsoby, jakými je spiritualita vyhledávána. Náboženská edukace dneška – ať už jde o vzdělávání, katechezi či psycho-duchovní péči – tak stojí před novými výzvami.

ThLic. Ing. René Milfait, Ph.D.

Etický obsah, účinnost a relevance spirituality a spirituální péče v kontextu zdravotní péče

Relevantní standardy a dokumenty ve zdravotnictví zahrnují do hodnocení zdravotního stavu pacienta a přiměřené péče o něho i přiměřené posouzení jeho psychosociálního stavu a spirituálních potřeb, popř. posouzení téhož u jeho blízkých. Rozšiřována a nabízena je rovněž spirituální péče v podobě specializované služby nemocničních kaplanek/kaplanů, takže se mohou pacienti i personál často setkat s někým a něčím, s kým a s čímž by jako občané ne-pacienti nesetkali. Na spiritualitu a spirituální péči bude proto pohlédnuto i na jako morální koncept, jenž je také tématem a předmětem etické reflexe, a na jeho možnosti pro rozhodování o péči spojené zejména se závěrem lidského života. Představeny a k sobě vztaženy budou taktéž anamnestické otázky v oblasti spirituality a modely spirituální péče.

PhDr. Karolína Burešová, Ph.D.

Prevence duševních onemocnění u dětí a mládeže v sociálně pedagogickém kontextu

V posledních letech radikálně stoupl počet dětí a mládeže trpících duševním onemocněním. Dnešní dětská populace vyrůstá v neustále se proměňujícím globalizovaném světě, který klade vysoké nároky na duševní rovnováhu všech věkových kohort. V této souvislosti jsou odbornou i laickou veřejností uváděna témata jako pandemie covid, válka na Ukrajině, válka v Izraeli, ale také téma udržitelného rozvoje či genderové identity.

Za této situace je více než kdy jindy potřeba hledat cesty, ale také dlouhodobá systémová opatření na státní i lokální úrovni, která budou konzistentně směřovat k efektivní podpoře duševního zdraví dětí a mládeže. Kapacity dětských psychologů, psychiatrů, terapeutů a dalších odborníků věnujících se psychologické péči a poradenství bohužel neodpovídají současné poptávce. Z tohoto důvodu je nutné nejen vyvíjet účinné metody psychologické intervence, ale zaměřit se zejména na prevenci duševních onemocnění. Jedním z možných řešení může být sociálně pedagogická péče, která je v českém prostředí dlouhodobě ukotvována a je nejen na školách stále častěji využívána.

Bc. Michaela Sladká, DiS., JS.

Porozumění, možnosti a výzvy spirituálního růstu v diagnostických ústavech a spolupráce s církvemi v českém kontextu

Morální rozvoj dětí a mládeže v diagnostických ústavech je běžnou a vyžadovanou součástí práce vychovatele, psychologa učitele a dalších pracovníků. Oblast spirituálního rozvoje je přístup, který se naopak většinou ani neočekává, ani nevyžaduje. Obzvláště hovoříme-li o diagnostických ústavech na území České republiky.

Na základě mých zkušeností, a to i ze zahraničí vím, že jedním z důvodů, proč tomu tak je, je neporozumění významu slova „spiritualita“ a bohužel také jistá laxnost církve, jejich představitelů a členů i řadových, především církve římskokatolické.

Cílem mé prezentace je seznámit s problematikou, principy a situací této ústavní péče v ČR a pro srovnání i v zahraničí. Představím, co přináší práce vychovatele, ale také jak přistupují k pobytu v takovém zařízení samotné děti. Jaké problémy i radosti zažívají obě strany vůči sobě navzájem či samostatně. Jak na práci se spiritualitou připravit děti, jejich vychovatele, učitele a další.

Nabídnou možnosti řešení, návrhy a modely spolupráce diagnostických ústavů a církví. I zde se podíváme do zahraničí.

Po celou dobu budu vycházet nejen ze znalostí získaných při studiu, ale především z vlastní praxe. Uvedu několik příkladů a zkušeností, které jsem při této práci získala. Poukážu na rozdíly mezi samotnými institucemi, a to nejen z pohledu metodiky, ale také role věku či pohlaví dětí, řešení krizových situací a podělím se i o pár úsměvných příhod.

Adéla Muchová, Ph.D.

Umění synodálního naslouchání: Na cestě kultivace osobního i společného rozvoje

Příspěvek se zabývá synodálním nasloucháním jako transformativní duchovní praxí, která má zásadní význam pro kultivaci osobního i společného duchovního a morálního rozvoje. S odkazem na synodální cestu zkoumá, jak může aktivní a empatické naslouchání Duchu i druhým (*sensus fidei*) přispět k růstu a transformaci církve i jednotlivců. Tematizuje současná znamení doby a ptá se, jak uplatnit synodální principy naslouchání v pastorační péči a vzdělávání dospělých.

Jak mluvit o Bohu, který není bezcitným moralistickým dozorem ani vzdáleným, neosobním principem? Jak sdílet evangelium, které je hluboce lidské, a přesto jej nelze zredukovat na psychologii či etiku? Jak porozumět duchovním otázkám mladých lidí? Jak je provázet, aniž bychom sklouzli k manipulaci?

Mgr. Alice Košárková, Ph.D.

Aspekty spirituality a způsob uchopení víry jako možné východisko morální orientace mladých lidí

Mladá generace hledá nové způsoby, jak porozumět otázkám smyslu, transcendence a spravedlnosti, přičemž její vztah k víře se často odklání od institucionálních forem. Výzkum mezi studenty církevních škol ukazuje, že právě spiritualita a její aspekty souvisejí s hlubší morální orientací, ochotou nést odpovědnost a postoji k různým skutečnostem. Ukazuje se, že spiritualita není jen oblastí osobního prožívání, ale nese vztahový a hodnotový potenciál, který ovlivňuje jednání jednotlivce v konkrétních situacích. Zvláštní pozornost si zasluhuje také způsob, jakým mladí lidé uchopují a interpretují náboženskou zkušenost – tedy zda v ní spatřují otevřený rámec pro hledání smyslu a životní orientace, nebo spíše uzavřený systém pravidel a přesvědčení. Tyto souvislosti otevírají nové možnosti, jak chápat spirituální rozměr i víru jako vnitřní dynamiku formující člověka v jeho vztazích ke světu, sobě i Bohu.

doc. PhDr. Andrea Blaščíková, PhD.

Výchova k rozvážnosti: keď sa vidieť a konať učíme spolu

Príspevok sa venuje otázke hľadania vhodného spôsobu predstavenia morálky a spirituality vysokoškólakom a najmä budúcim učiteľom náboženskej výchovy, a to jednak so zreteľom k prekonaniu moralizmu a abstraktného formalizmu, jednak s ohľadom na zapálenie ich túžby osobne rásť. Tézou je, že kľúčovú úlohu pri tomto procese nezohráva morálna veda, ale spoločné učenie sa cnosti rozvážnosti (*prudentia*). Tá nám pomáha prepájať rôzne aspekty nášho každodenného života – videnie s konaním, intuíciu s logikou, vlastnú skúsenosť s učením sa od druhých, profesijnú špecializáciu s dobrým životom. Príspevok predstavuje rozvážnosť – v nadväznosti na výklad Tomáša Akvinského – cez jej integrálne časti. Ukazuje ich prepojenie s emóciami, túžbami a charakterovou formáciou. Výsledkom je niekoľko námetov, ako možno výchovu k rozvážnosti zakomponovať do vysokoškolského vzdelávania.

Mgr. Marcela Roubalová, PhD.

Vliv rodinného prostředí na náboženskou identitu středoškolské mládeže

Řada rodičů i pedagogů působících v oblasti náboženské výchovy dnes stojí před otázkou, jakým způsobem adekvátně a účinně formovat náboženskou identitu dospívajících. Tradiční formy náboženské výchovy v rodinách se v současné společnosti vyskytují spíše sporadicky a školní výuka náboženství, často spojovaná s moralistním akcentem, bývá mladou generací vnímána jako neadekvátní či dokonce kontraproduktivní. Tento příspěvek, opírající se o data z empirického šetření, se pokusí zodpovědět otázku, jaký vliv má domácí religiózní prostředí na formování víry studentů středních škol.

ThLic. Jan Polák, Ph.D.

Jak se Dekalog stal základem zpovědního zrcadla?

Příspěvek si klade za cíl odpovědět na otázku, jak se do aktuálních zpovědních zrcadel dostalo Desatero Božích přikázání. Odráží se od praxe prvokřesťanské církve, bere v potaz spisy církevních Otců, zejména sv. Augustina, všímá si Řehole sv. Benedikta a hlouběji se věnuje sv. Řehoři Velikému a jeho *Moralia in Job*, jež lidem předkládalo koncept hlavních hříchů. Důraz na tento koncept se v několika postupných krocích začal posouvat směrem k Dekalogu. Jedním z nich byl důraz na studium historického smyslu Písma svatého v klášteře svatého Viktora na předměstí Paříže, v němž vynikl především mnich Hugo. Dále to byla morálka závazku, s níž přišel františkán Vilém Ockham a konečně snaha o celkovou obrodu církve Jana Gersona. Právě posledně jmenovaný se o zdůraznění významu Dekalogu zasloužil především svým dílem *Opusculum tripartitum*, jež lze považovat za základ moderních katechismů, v nichž Desatero Božích přikázání a jeho výklad zaujímají prominentní místo – a to až do současnosti.

Mgr. Šárka Koflerová

Spoluutváření budoucnosti náboženské výchovy a katecheze s dětmi školního věku v Diecézi ostravsko-opavské

Příspěvek představí *Rámec pro náboženskou výchovu a katechezi s dětmi školního věku*, který vznikl jako součást projektu *Spoluutváříme budoucnost náboženského vzdělávání a katecheze* v Diecézi

ostravsko-opavské. Východisky pro tvorbu Rámce byly *Direktorium pro katechezi* (2020), revidovaný *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* (2025), dokument České biskupské konference *Směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice* (2015) a realita diecéze. Rámec rozlišuje školní náboženskou výchovu a katechezi ve farnosti jako dvě komplementární části a formuluje pro ně kompetenčně orientované očekávané výsledky učení a očekávané výsledky katecheze. Vznikal synodálně a participativně ve spolupráci pracovníků *Katechetického a pedagogického centra* s vyučujícími náboženství, kněžími a odbornou konzultantkou z Teologické fakulty Jihočeské univerzity. Součástí projektu byla také revize *Osnov k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1.–9. ročníku základní školy*. Očekávané výsledky učení v oblasti náboženské výchovy byly konstruovány s přihlédnutím k učebnicím pro 1.–4. ročník základní školy, které byly přeloženy z rakouských originálů a v rámci licence přizpůsobeny českému prostředí. Tyto učebnice byly zveřejněny jako výstup projektu. Rámec může být inspirací pro další místní církve, které promýšlejí směřování náboženského vzdělávání a katecheze s dětmi v kontextu současného rychle se měnícího světa.

doc. Mgr. Michal Kaplánek, Th.D., Mgr. Anna Dudová, Ph.D.

Životní vize jako cíl výchovy podle Mario Polla

Mario Pollo (nar. 1943) je italský psycholog, tvůrce pedagogického přístupu s názvem *kulturní animace*. Zatímco pojem „progetto di vita“ je v italské legislativě zakotven jako *celistvý individuální plán celostního rozvoje dítěte s postižením*, Pollo jej chápe jako *jeden z univerzálních cílů výchovy*. Náš příspěvek se bude zabývat nejen českým ekvivalentem „životní vize jako cíl výchovy“ (M. Kaplánek), tak i konkrétními metodami, jak k tomuto cíli směřovat (A. Dudová).

doc. PhDr. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Vidět a dohlížet, posoudit a (vyloučením) určit, jednat a (nalézáním spolu-) utvářet

Příspěvek bude promýšlet jednu z nejrozšířenějších metod uplatňovanou Katolickou akcí, totiž metodu vidět-posoudit-jednat v kontextu aktuální situace. Reflektován bude na jedné straně příspěvek vybraných českých a slovenských aktivních křesťanů 20. století rozšiřujících hnutí Rodina, na straně druhé kritické až varovné myšlenky vybraných filosofů, včetně Michela Foucaulta (1926–1984). Cílem příspěvku bude ukázání hranic a možností v nynějším kontextu spirituální a morální výchovy a vzdělávání.